

УДОСКОНАЛЕННЯ ОПЕРАТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ ПОЛІГРАФІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА НА ОСНОВІ НОРМАТИВНОГО МЕТОДУ

Невід'ємною частиною внутрішньозаводського планування є оперативне планування виробництва. Його удосконалення невідкладне у світлі господарської реформи за рішеннями вересневого (1965 р.) Пленуму ЦК КПРС та XXIII з'їзду КПРС.

В останні роки за ініціативою передових машинобудівних заводів зроблено багато в галузі удосконалення оперативного-календарного планування. Зразки передового досвіду переймають поліграфічні підприємства. Але оперативне планування виробництва розробляє лише показники випуску натуральної продукції. Перед початком кожного місяця на основі квартальних тематичних планів видавництв-замовників, погоджених з поліграфічним підприємством, розробляють місячну оперативну програму проходження на виробничих дільницях конкретних замовлень з одночасним календарним погодженням внутрішньовиробничих подач півпродуктів.

Мета такого оперативного-календарного планування натуральної продукції — своєчасне забезпечення якісного і кількісного завершення запланованої продукції за встановленим тематичним планом (номенклатурою) та додержання для цього комплексності, кількості, якості півпродуктів та завчасності і ритмічності їх виготовлення на проміжних стадіях.

Але в умовах нової економічної реформи не можна цим обмежуватись. Посилення економічних методів керівництва виробництвом вимагає поширення змісту оперативного планування на основі сполучення оперативних програм випуску натуральної продукції з розробкою місячних економічних оперативних програм. Цим забезпечується планомірність і пропорціональність виробництва не тільки в галузі показників натуральної продукції, але і показників продуктивності праці, використання планових фондів заробітної плати, досягнення оптимальних показників зниження собівартості, збільшення прибутків і рентабельності виробництва, а також виконання зобов'язань соціалістичного змагання за цими показниками плану.

Вивчення досвіду оперативного-календарного планування на поліграфічних підприємствах показало, що при виконанні календарних планів випуску натуральної продукції та окремих замовлень сума цехового випуску продукції по окремих цехах в оптових цінах виходить менше заданого за планом, доведеним до цеху. Основна причина незбалансованості завдань по випуску продукції в натуральному і ціновому виразі полягає в тому, що складність поліграфічного виконання замовлень, включених в оперативного-календарний план даного місяця, менше серед-

ньої складності натуральних одиниць продукції за виробничою програмою техпромфінплану підприємства.

Отже, виконання плану випуску натуральної продукції не забезпечує у багатьох випадках виконання вартісних та якісних показників плану. Особливо це стосується виробництва книжкових та образотворчих видань з великими діапазонами параметрів — форматів, обсягу, тиражів та ін. та коливанням складності поліграфічного виконання окремих стадій виробництва: виготовлення друкарських форм, друкування, брошурувально-палітурних та ін. обробних робіт.

Економічною мірою складності поліграфічного виконання продукції на окремих стадіях може служити співвідношення цін на однакову продукцію, оскільки, як відомо, оптові ціни на окремі різновидності виготовлення друкарських форм, друку та ін. встановлюються залежно від складності виконання та зв'язаних з ним трудових і матеріальних затрат.

Отже, в порядку оперативного планування виникає необхідність передбачити не тільки виконання завдань державного плану щодо випуску продукції за темпланом в натуральних показниках, але й в ціновому виразі.

До оперативного-календарних планів по цеху включаються конкретні замовлення, тому за діючим прейскурантом цін можна не приблизно, а точно визначити їх вартість в оптових цінах і в результаті передбачити цеховий випуск в оптових цінах, а на завершальній стадії виробництва — суму реалізованої продукції.

Це перший крок до забезпечення виконання і перевиконання першого економічного показника підприємств, встановленого за економічною реформою.

Коли вартість продукції за оперативним планом, порівнюючи з плановим завданням або з зустрічним планом за соціалістичним змаганням, більше або менше, розробляються превентивно відповідні оперативні заходи.

Метод точної оцінки позамавницьких натуральних показників оперативного плану в оптових цінах дозволяє тільки сумарно збалансувати показники виробничої програми — натуральні і цінові. Але він ще не дає можливості визначити, як забезпечено умови для планомірної постійно і свідомо підтриманої пропорціональності виробництва певної продукції.

Пропорції у виробництві продукції різних видів можуть бути визначені у пропорціях трудових затрат на їх виготовлення.

К. Маркс вважав, що економія часу, рівно як і планомірний поділ робочого часу по різних галузях виробництва, залишається першим економічним законом на основі колективного виробництва.

Це цілком стосується планомірного поділу робочого часу по підрозділах підприємства. Здійсненню цього положення сприяє застосування нормативного методу планування і обліку трудових затрат на виробництво конкретних замовлень.

Специфіка поліграфічної продукції з багатьма конкретними якісними і кількісними показниками (тираж, обсяг, формат та ін.) що формують структуру виробництва на кожний місяць, вимагає для співвимірювання окремих стадій виконання замовлень обґрунтованого нормування трудових затрат по складових виробничих операціях.

Необхідність такого методу посилюється в зв'язку з тим, що структура виробництва книжкової та образотворчої продукції на кожен місяць може відрізнятись від структури виробничої програми за річним планом навіть при високому рівні спеціалізації друкарні, оскільки в певному місяці проходить $\frac{1}{12}$ частина видань річного тематичного плану з різними параметрами.

Розроблений кафедрою економіки і організації поліграфічної промисловості УПІ ім. Ів. Федорова нормативний метод планування і обліку затрат пристосовано до специфічних умов поліграфічного виробництва дозволяє до запуску замовлень у виробництво передбачити нормативні трудові затрати. На основі цих затрат у норма-годинах на кожну виробничу операцію певної стадії виготовлення та тарифних ставок оплати праці передбачаються нормативні затрати по такій важливій статті собівартості, як заробітна плата основних виробничих робітників.

Визначені за нормативним методом трудові затрати для кожного замовлення у розрізі операцій та стадій виробництва використовуються для об'ємних розрахунків трудомісткості конкретних замовлень по виготовленню друкарських форм, друкуванню і брошурувально-політурним та іншим обробним процесам.

Сукупна трудомісткість замовлень в розрізі окремих виробничих операцій, що виконуються певними професіями робітників, дає можливість виявити відповідність завантаження замовленнями, що забезпечує обсяг виробництва та його номенклатуру, до трудових ресурсів за професійним складом. Така відповідність є важливою умовою виконання планових завдань і соціалістичних зобов'язань щодо збільшення продуктивності праці.

Отже, охоплення щомісячним оперативним плануванням підприємства показників вартості і трудомісткості продукції сприятиме тому, що вже на початку місяця можна передбачити, наскільки завантаження наявними замовленнями забезпечить планомірність і пропорціональність виробництва не тільки в частині натуральних, але й вартісних, і трудових показників.

Методика удосконалення оперативного планування була експериментально перевірена на досвіді економічної роботи Калінінського поліграфічного комбінату після впровадження в 1964—1965 рр. нормативного методу планування і обліку затрат на виробництво.

Зміст експериментальної перевірки полягав у тому, що на основі оперативного-календарної програми комбінату на червень 1965 р. по включеним до неї замовленням, по-перше, була точно визначена вартість в оптових цінах цехового випуску по кожному замовленню. Так, по замовленню № 829 видавництва «Просвещение» на видання «Природоведение» у палітурці стандарт 5, тираж 30 тис., обсяг 16,5 друкарських аркушів, формат $60 \times 90/16$ намічено завершити та видати замовцеві по палітурному цеху 112 тис. примірників вартістю за преїскурантом — 4472 крб.

На кожне замовлення визначена за нормативним методом нормативна трудомісткість в норма-годинах. Так, на замовлення № 829 для видачі у червні 112 тис. примірників трудомісткість у розмірі окремих операцій складає: комплектування на ЛП — 158,6 норма-годин, шиття на НШ-2 — 257,1 норма-години і т. д.

Такі попередні розрахунки трудомісткості по замовленнях дають підставу для обґрунтування графіків руху кожного замовлення та додержання строків за типовими графіками. Крім того, сумарна трудомісткість по кожній операції вимірює завантаження трудових ресурсів робітників кожної професії.

Щоб забезпечити співвимірювання трудомісткості навантаження у норма-годинах з трудовими ресурсами по професіях, останні також визначені у норма-годинах. Так, на операції комплектування на ЛП кількість палітурників — 14; заплановано відробити кожному в місяць 158,1 год (у червні — 178 робочих годин за виключенням 11,2% планових відпусток); за винятком часу технічних і технологічних зупинок — 36,1 год. Отже, трудові ресурси на цій операції у червні складають: $(14 \times 158,1) - 36,1 = 2177,3$ людино-години.

Для визначення трудових ресурсів у нормо-годинах ураховується коефіцієнт виконання норм — 1,24, який прийнято у соціалістичному зобов'язанні робітників цієї професії на червень. Отже, трудові ресурси по цій професії у нормо-годинах складають — $2177,3 \times 1,24 = 2700$ нормо-годин. Обсяг трудоресурсів по всіх професіях складає 44706 нормо-годин.

Порівняння трудових ресурсів по професіях з трудомісткістю завантаження роботою кожної професії (по конкретних операціях) дало можливість проаналізувати пропорціональність і збалансованість цих двох важливіших показників, що мають велике значення для виявлення і використання резервів збільшення продуктивності праці.

Нижче наводимо результати порівняння трудових ресурсів і трудомісткості завантаження.

Трудові ресурси і трудомісткість завантаження по палітурному цеху
(у нормо-годинах) за червень 1965 р.

№ п/п	Операції	Трудові ресурси	Трудомісткість завантаження	Порівняння з трудоресурсами	
				+	-
1	Комплектування на машині ЛП	2700	2721	21	
2	Шиття на машині НШ-2:				
	а) лінії малого обсягу	2554	2526		28
	б) лінії великого обсягу	2095	2740	645	
3	Обтиск корінця	880	984	104	
4	Заклейка корінців	1286	1262		24
5	Обробка блоків на машині БТГ	1872	1909	37	
6	Кругління корінців	1025	825		200
7	Вставлення блоків у палітурки	5645	5979	334	
8	Штрихування книжок	974	1238	264	
9	Вкладання в палітурку	790	918	128	
10	Упакування	1818	1873	55	
11	Розкрій матеріалу	1641	1482		159
12	Обрізування на машині БОП-2	1998	2352	354	
13	Виготовлення палітурок на машині КД-3	2093	3011	918	
14	Криття палітурок обкладинкою	5217	3338		1879
15	Друк на палітурках	1336	1765	429	
16	Обробка на машині «Ротор—Біндер»	712	431		281
17	Різка на машині БР-3	862	702		160
18	Обробка наочних посібників	9208	6802		2406
	Всього	44706	42858	3289	5137

Як свідчать показники, трудомісткість навантаження менше трудових ресурсів: $44706 - 42858 = 1848$ год, або на 4,1%. По восьми операціях з вісімнадцяти недовантаження трудових ресурсів досягає 5137 год, або 12%. Поопераційний аналіз дає можливість на початку місяця розробити заходи до встановлення пропорціональності.

По-перше, виникає необхідність вишукати можливість для довантаження роботою тих професій, які найбільш недовантажені. В нашій таблиці це перш за все обробка наочних посібників — 2406 годин. Використання цих резервів не тільки усуває потенціальні витрати часу (навіть при виконанні плану випуску продукції), але утворює можливість до випуску додаткової продукції і до перевиконання планових завдань щодо випуску продукції при наявній кількості робітників.

По-друге, виявлено об'єкти, де необхідно перегрупувати робітників шляхом засвоєння декількох професій (резерв робітників на операції 14 використовується на операції 13 «КД-3») або за графіком посилюються профвідпустки робітників на окремих операціях.

Конкретні заходи щодо збалансованості трудових ресурсів з їх навантаженням роботою дозволяють краще використати резерви економії трудових витрат основних робітників і утворюють можливість передбачити в оперативних планах виконання планових завдань по праці. Для цього на основі остаточно запроєктованого довантаження замовленнями трудових ресурсів визначається спискова кількість працівників шляхом додання нормативної кількості допоміжних робітників, ІТІІ та службовців. Це дає можливість визначити за оперативним планом передбачену середню виробку на працівника.

Порівняння трудових ресурсів на машинних операціях з трудомісткістю навантаження дає можливість аналізувати використання виробничих потужностей устаткування, виявити «вузькі» місця і розробити заходи по підвищенню фондівіддачі.

A. M. LEVIN

BETTERING OF THE OPERATIVE PLANNING OF THE POLYGRAPHIC INDUSTRY ON THE BASIS OF THE NORMATIVE METHOD

S u m m a r y

The usage of the normative method of planning and colculation of the current expeditures in the manufacture of printed production with its diversity of technological parameters helps to perfect insideplant planning of the polygraphic production and brings to rise its effectiveness.
